

نگاهی به تصمیم ایران و روسیه
برای جایگزینی روبل در مبادلات
ارزی | همسویی ارزی برای دور
زدن تحریم‌ها

به گزارش مشعل نیوز، ضرورت وجودی هر نظام پولی بین‌المللی، آسان شدن مبادلات بین‌المللی است. کشورها برای این به نظام پولی نیاز دارند که بر پایه آن بتوانند در بازار جهانی دادوستد کالاها، خدمات و سرمایه‌گذاری‌ها حضور و مشارکت داشته باشند. ارز نه تنها مبادلات تجاری و خدمات، بلکه روند ارتباطات اجتماعی را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد، به همین دلیل میزان ارزش پول هر کشور در مقابل ارزی که در مبادلات خارجی استفاده می‌شود، از اهمیت زیادی برخوردار است.

آنچه امروز به‌عنوان دلار در مبادلات بین‌المللی به‌کار گرفته می‌شود، تغییر و تحولات زیادی را پشت سر گذاشته و آن‌طور که قدرت‌های بزرگ اقتصادی دنیا نشان می‌دهند، دارای استحکام در پایه‌های اقتصادی نیست و زمینه‌های زیادی برای ضعف و فشار بر آن یا حتی دور زدن آن وجود دارد. این اتفاق در دهه‌های گذشته و در جریان تحولات اقتصادی دنیا بارها رخ داده تا دلار به‌عنوان اصلی‌ترین ارز مبادله‌ای معرفی و در دسترس نباشد.

کشورهای مختلف دنیا با هدف حفظ استقلال مالی خود و باقی ماندن در جریان مبادلات و بازارهای بین‌المللی تلاش می‌کنند از ارز رایج و رسمی استفاده کنند. بسیاری از کشورهای اروپایی از حداقل دو دهه گذشته تاکنون و پس از تشکیل اتحادیه اروپا (۱۹۹۳) تلاش کرده‌اند واحد پولی یورو را در میان کشورهای عضو منطقه یورو و بیرون از آن فعال و به‌عنوان جایگزین یا رقیبی برای دلار معرفی کنند.

امروز یورو به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین واحدهای پولی و مبادلات بین‌المللی شناخته می‌شود و این یعنی، جایگزینی ارزهای دیگر با دلار که روندی غیر قابل امکان نیست و راه‌های زیادی برای تحقق این هدف وجود دارد. امروز هم ایران و روسیه به‌عنوان دو کشور همسو در سیاست‌های اقتصادی که به شکلی مشابه از سوی کشورهای اروپایی و ایالات متحده آمریکا مورد تحریم قرار گرفته‌اند، تلاش می‌کنند واحد پولی روبل را جایگزین دلار و یورو در مبادلات اقتصادی خود کنند.

شروع روند جایگزینی دلار از سال‌ها قبل

باید توجه داشت که جایگاه دلار در مناسبات اقتصادی جهان هر روز در حال کاهش بوده و خبر در حال تکرار این روزها، خبر سقوط ارزش دلار است. به‌طور مشخص پس از فعال شدن یورو در بازارهای جهانی در کنار بسیاری از عوامل دیگر، روند سقوط ارزش دلار بیشتر و بیشتر شده است، اگرچه فروش نفت و فرآورده‌های نفتی آمریکا در کل دنیا در دوره‌ای جلوی سقوط ارزش دلار را گرفته و پشتوانه‌هایی برای جلوگیری از سقوط کامل وجود دارد، اما انجام اقدام‌هایی در بازارهای جهانی در تسریع این روند قابل تامل بوده است.

ورود یورو به بازار مالی جهان و شکل‌گیری آن به‌عنوان یک ارز بین‌المللی نیرومند برای اولین بار برای کشورهای تولیدکننده نفت، این فرصت را به‌وجود آورد تا نفت خود را به ارزی غیر از دلار قیمت‌گذاری کرده و به فروش برسانند. این امر همراه با تقویت روزافزون یورو به کشورهای دیگر، انگیزه و فرصت داد تا بخشی از ذخیره ارزی خود را به یورو تبدیل کنند. این تحولات، موقعیت دلار را به‌عنوان ارز بین‌المللی و ارز ذخیره جهان به نحوی جدی به خطر انداخت.

برخی اتفاقات و اقدام‌هایی بودند که سبب شدند کشورها به جای دلار به سمت ارزهای دیگر همچون یورو یا سایر پشتوانه‌های مالی مانند طلا بروند. حمله تروریستی ۱۱ سپتامبر و فروش نفت کشورهای منطقه خلیج فارس به یورو و در ادامه تبدیل بخش زیادی از موجودی‌های خزانه کشورها از دلار به یورو از جمله این تحولات بودند. حالا اما دلار و یورو پس از جنگ روسیه و اوکراین و تحریم‌های همه‌جانبه‌ای که علیه روسیه اعمال کرده‌اند، با این چالش روبه‌رو هستند که روسیه و ایران به‌عنوان دو کشور همسو در روابط اقتصادی، می‌خواهند واحد پولی روبل را در دستور کار خود قرار دهند و جای روبل را در مبادلات اقتصادی و بین‌المللی با دلار و یورو عوض کنند.

حجم تجاری بین کشورها باید افزایش یابد

در ادامه سیاست‌های منطقه‌ای جمهوری اسلامی در دولت سیزدهم و دیدارهایی که ابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهوری و مسئولان اقتصادی کشور در تعامل با روسیه داشته‌اند، موضوع وارد شدن واحد پولی روبل به بازار ارزی کشور مطرح شد. این موضوع در سفر اخیر ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهوری روسیه به ایران و دیدار با رهبر معظم انقلاب هم مطرح شد و ایشان در این دیدار، خواهان جایگزینی پول‌های ملی در روابط دو کشور و استفاده از ارزهای دیگر به جای دلار شدند.

علی صالح‌آبادی، رئیس کل بانک مرکزی در توضیحی گفته است که از این به بعد، روبل (واحد پول روسیه) وارد بازار ارزی کشور می‌شود و موجودیت پیدا می‌کند.

صالح‌آبادی تأکید کرده است که با این کار، حجم معاملات به مرور افزایش می‌یابد و فقط ارز دلار و یورو تعیین‌کننده نخواهد بود، البته قرار شد ارزهای دیگری هم اضافه شود تا سببی از ارزهای مختلف داشته باشیم تا از این طریق اثرگذاری دلار و یورو کاهش یابد.

وی تصریح کرد: ایجاد بسترهای مالی، یکی از مهم‌ترین محورهای توسعه اقتصادی به شمار می‌رود و هم‌اکنون ایران برای جایگزینی سوئیت، از سامانه‌های پیام‌رسان بین‌بانکی بومی استفاده می‌کند و روسیه نیز پیام‌رسان‌های بومی و مالی خود را دارد که می‌تواند مبنایی برای همکاری بانکی بین دو کشور باشد.

به این ترتیب، صادرکنندگان ایرانی از طریق بانک‌ها و صرافی‌های کارگزار بازار متشکل معاملات ارزی می‌توانند همانند اسکناس دلار و یورو، روبل را با نرخ توافقی در این بازار عرضه کنند.

ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهوری روسیه هم چندی پیش اعلام کرد که اروپا برای بهای گاز وارداتی به جای دلار و یورو باید روبل پرداخت کند و این فرمان واکنش‌ها و نگرانی‌هایی را در بین مقام‌های اروپایی برانگیخته است. چنانچه روسیه بتواند در صادرات گاز خود به اروپا، روبل را جایگزین دلار و یورو کند، می‌تواند آسیب تحریم‌های غرب علیه اقتصاد خود را کاهش دهد. با توجه به اینکه روسیه، چین، ایران و چند کشور دیگر از سال‌ها پیش تلاش کرده‌اند جلوی برتری مطلق دلار آمریکا در تجارت جهانی بایستند، این تحولات و همسویی ایران و چند کشور دیگر، در استفاده از روبل به جای دلار و یورو می‌تواند به

سقوط بیشتر این ارزهای بین‌المللی کمک کند.

شکل‌گیری یک بلوک اقتصادی جدید با روبل

نصرالله برزنی، کارشناس بازار سرمایه با تأکید بر اینکه موضوع جایگزینی روبل در مبادلات ارزی برای نخستین‌بار پس از اعمال تحریم‌ها علیه روسیه از سوی بانک مرکزی روسیه و دولت این کشور مطرح و دنبال شده است، گفت: روسیه به کشورهای اروپایی اعلام کرد که در جریان خرید نفت و گاز باید روبل پرداخت کنند و از آنجا که بانک‌ها و دولت روسیه امکان مبادلات مالی و بانک و سوئیفت را ندارند، این مسیر برای آنها می‌تواند نتیجه‌بخش باشد، البته کشورهای اروپایی نسبت به این موضوع واکنش نشان داده‌اند، اما در صورت اجرایی شدن نتایج خوبی دارد که می‌تواند برای ایران هم مفید باشد.

وی با اشاره به روند اعمال تحریم‌های بانکی و اقتصادی علیه ایران در سال‌های گذشته تاکنون افزود: آمریکا در این سال‌ها اعلام کرده است چنانچه هر کشوری با ارز دلار که برای آمریکاست با ایران مبادلات و قراردادی داشته باشد، مورد جریمه سنگین و تحریم قرار می‌گیرد، اما حالا چنانچه ایران و کشورهای مختلف با ارزی غیر از دلار مبادله داشته باشند، دیگر سد این فشارها شکسته می‌شود.

کارشناس بازار سرمایه با تأکید بر اینکه به کار گرفتن روبل در معاملات ارزی کشورها در ارتباط با روسیه زمینه اختلال در بازار دلار و افت فشارهای تحریمی خواهد بود، اظهار کرد: تبادل اقتصادی با روبل سبب افزایش ارزش روبل می‌شود و آمریکا و کشورهای اروپایی نمی‌توانند دخالتی داشته باشند چون با دلار یا یورو معامله‌ای نشده است.

برزنی می‌گوید با ورود ایران و چین به این بازار ارزی می‌توان انتظار داشت که یک بلوک اقتصادی شکل بگیرد و شاید به مرور کشورهای همچون هند و برزیل هم وارد این بلوک اقتصادی شوند. به هر حال ورود به این بازار و مبادلات اقتصادی با این کشورها حتماً تسهیلات و امتیازاتی را در بر دارد و همکاری با ایران و روسیه برای کشورها مفید است.

وی عنوان کرد: روسیه مطالعه کافی را روی این اقدام داشته و در عین حال هیچ کشوری به‌اندازه ایران تجربه تحریمی در بازارهای اقتصادی را ندارد و می‌تواند از این شرایط بهترین نتیجه را بگیرد.

کارشناس بازار سرمایه گفت: تجربه ایران در این حوزه‌ها کافی است و می‌توانیم ابتکار عمل را در دست بگیریم و اثرهای فشارهای اقتصادی را به حداقل برسانیم.

برزنی با اشاره به نامعلوم بودن شرایط در مذاکرات برجانی تصریح کرد: در چنین شرایطی این تدبیر و همراهی در استفاده از روبل در مبادلات ارزی، جایگزینی خوب است که نتایج خوبی را در کوتاه و بلندمدت در پی دارد.

باید توجه داشت که پیمان‌های پولی دو یا چندجانبه همواره در اقتصاد ایران و کشورهای منطقه مطرح بوده است، اما این ایده خوب، زمانی می‌توانند اثربخش واقع شود که حجم تجاری متقابل بین کشورها معنادار و سهم بالایی را در کل تجارت این کشورها در اختیار داشته باشد. اگرچه هم‌اکنون هنوز حجم تجارت ایران و روسیه به اندازه مورد انتظار نرسیده، اما توافق و قراردادهایی بین دو کشور در جریان است که در شرایط تحریمی می‌تواند اثرگذاری زیادی داشته باشد.

چنانچه هم‌زمان با افزایش مبادلات اقتصادی، استفاده از ارز روبل هم گسترش پیدا کند، می‌توان به این اثرگذاری امیدوار بود که در این شرایط، حتماً شاهد کاهش اثرگذاری تحریم‌ها خواهیم بود.